

M. PIRC:

Kurent v „lükovi deželi“.

estokrat mi je že pravil prijatelj doktor Pivko, da so se ohranile v njegovem rojstnem kraju šege in navade iz najstarejših časov, kakor morebiti malokje na Slovenskem. Zadnji pustni torek pa me je povabil, da naj si sam ogledam te zanimivosti; umljivo je, da sem z največjim veseljem sprejel povabilo.

Ob poldveh popoldne sva se odpeljala z železnico iz Maribora v Ptuj, odtod pa z vozom na zahodno Spodnje Ptujsko polje. Kakor miza gladka ravan nas je obdajala na vse strani, od daleč pa so nas pozdravljale na severu vinorodne Slovenske gorice in na jugu Haloze. Prebivalci te ravni se pečajo s poljedelstvom, in sicer pridelujejo v prvi vrsti čebulo, ki pa ji pravijo v teh krajih »lük«; zato imenujemo tudi kakih deset vasi »lükovo deželo«, prebivalce pa »lükarje«. Po ličnih in snažnih kmetiških hišah soditi, se mora »lükarjem« dobro goditi.

V dobrih tričetrt ure smo dospeli v vas Markovce, v središče »lükove dežele«. Velika šestrazredna šola poleg župne cerkve skrbi za izobrazbo vse okolice. Iz marsikatere hiše so nas pozdravljale maškare, a tega, zaradi česar smo prišli v »lükovo deželo«, v Markovcih še ni bilo. Treba se nam je bilo peljati še par kilometrov dalje v Novo ves.

»Sedaj smo na cilju!« pravi doktor Pivko, ko se ustavi voz pred hišo gostoljubnega njegovega brata Franca. Gospodar in gospodinja nas prihitita pozdravljat in kmalu sedimo okolo obložene mize ter se pomenkujemo o tem in onem.

»Ravno prav ste prišli,« pravi Franc, »danes boste videli polno kurentov.«

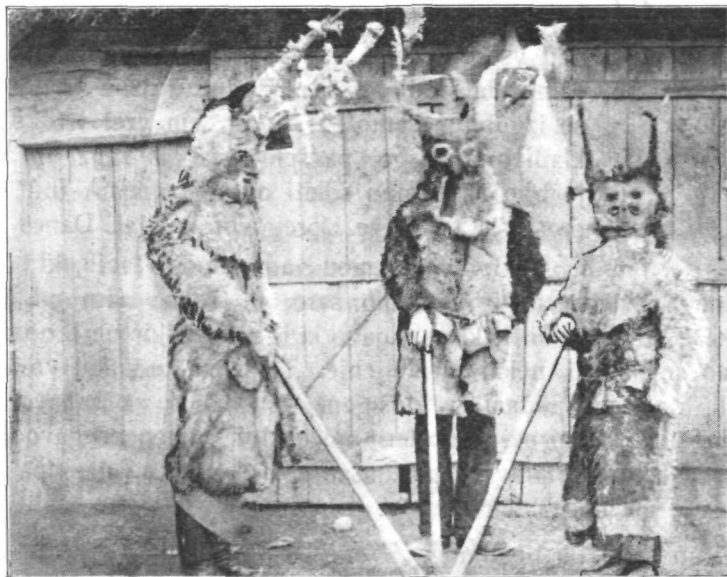
In res! Komaj je izpregovoril te besede, že se je zaslišalo zunaj hiše glasno vpitje in zvončkanje. Po cesti so letele proti naši hiši tri strašne pošasti, otroci, dekleta in fantje pa so bežali pred njimi, vsak, kamor je mogel: nekateri čez plotove na polje, drugi v hiše ali pa v naglem diru naravnost naprej. Sedaj so prišle pošasti do hišnih vrat, kjer smo bili mi. Bilo jih je kar grozno pogledati! Edino, kar je bilo človeškega na njih, so bili močni črevlji in rdeče nogavice ali hlače do kolen. Ostali del nog in vse truplo je pokrival kosmat, narobe obrnjen kožuh, iz kožuhovine je bila tudi »kapa«, ki je obdajala glavo od zadaj in od strani, obraz pa je pokrivala usnjata krinka, pobarvana z apnom in z rdečo barvo. Obrvi, nos in brke so bile iz ježeve kože z na zunaj obrnjenimi iglami. Vsakemu kurentu je visel iz ust rdeč jezik do pod prsi, iz glave pa sta rasla po meter dolga rogova, olupšana s pisanimi trakovi in s puranovimi peresi. Okrog pasu so imeli kurenti na vrvi privezanih vsak po kakih 10 kravjih zvoncev, v rokah pa so držali močne kije, imenovane »ježevice«, ker so bili tudi oviti deloma z jezevo kožo.

Ker naravnost kurenti niso mogli v hišo, zakaj vrata so bila premajhna, zato so se zasukali z ježastim obrazom proti cesti, se sklonili in ritenski vstopili v sobo. A ne da bi bili ostali v sobi mirni: ves čas, kar so bili med nami, so skakali po sobi semintja, in vse to skakanje se je vršilo po nekakem priučenem redu. Zlasti s srednjim delom telesa so delali kurenti ves čas živahne gibe ter provzročali grozno zvončkanje kravjih zvoncev. Da je bilo ropotanje še hujše, se je spustil še gospodarjev pes s strašnim tuljenjem nad kurente. A dasi je bil velik in pogumen, pred ježevicami pošasti se je vedno umikal med naše noge pod mizo.

Medtem je prišla v sobo nova maškara; v rokah je imela velik lesen nož; skočila je proti prvemu kurentu, kakor bi ga hotela zabosti, a v hipu, ko se mu je približala, je padla na tla, kakor bi ji bil kdo izpodnesel noge. To se je ponavljalo večkrat, a vedno na enak način. Iz vsega smo izprevideli, da se vrši vse po gotovih pravilih, ki so se ohranili med ljudstvom še iz najstarejših časov, iz časov, ko so bili Slovani še pogani, ko so še častili z burkami in drugimi običaji Kurenta, slovanskega boga razuzdanosti. Kar pa je pri vseh teh navadah najzanimivejše, je pa zunanost »lükarskih kurentov«. V severni Nemčiji namreč, kjer so bivali v pradavnih časih še Slovani, so dobili kip boga Kurenta, ki je popolnoma podoben kurentom, ki sem jih zgoraj opisal. Vsi drugi Slovani smo že izgubili te navade — vsaj v taki obliki — le tam na Spodnjem Ptujskem polju so se ohranile, dasi nas že stoletja ločijo od severnih slovanskih bratov Nemci in Ogri. Tako si moremo tudi razlagati one padce one maškare, ki je hotela zabosti kurenta, torej boga, ki je nedotakljiv.

S tem pa kurentstva pri lükarskih še ni bilo konec. Komaj so namreč odšli kurenti, pa so že prišli v sobo majhni dečki, oblečeni kot maškare.

V rokahl so nosili torbice, polne žaganja, in grablje. Jeli so potresati žaganje po tleh, potem pa so jih grabili z grabljami skupaj. Tudi ta navada priča o češčenju slovanskega boga Kurenta, ki je bil tudi bog rodovitnosti. Vsekako hočejo maškare s potresanjem in grabljenjem izprositi od boga dobro setev in žetev. Seveda se preprosto ljudstvo vsega tega sedaj niti ne zaveda, a nama je bilo jasno, kje je iskati izvora tem šegam in običajem.

Kurenti

Popotnik.

*Nič ne kliči, gozdič osameli,
ne iztezaj mi zelenih vej!
Glej, dovolj sem že presanjal v tvojem
krilu, veš; zdaj moram spet naprej!*

*Čuj, kako valovje reke vabi
in kako pojoč naprej hiti?
Ta-le pesem je kot vest, ki vpije,
če se prave ne držiš poti —*

*Ah, čemu se mi dobrikaš spet ti,
polje, polno tajinstvenosti?
Le poglej, kje že mi plava solnce!
Nič ne vabi, meni se mudi!*

*Ni dovolj, da sem presanjal zarjo,
da bom žaloval po njej zaman . . .
Naj še dan zapravim tu v brezdetju?
Ne, jaz hočem spet naprej, tja v dan!*

Vekoslav Selinšek.